

RIGSARKIVET

Forskningen i Rigsarkivet

Årsberetning for 2018

Rigsarkivet

København

2019

Indhold

Årsberetning for 2018	3
Forskningen i 2018 – en præsentation	5
Forskningsmiljø	10
Andre udadvendte forskningsaktiviteter og synliggørelse.....	12
Forskere i Rigsarkivet 2018	14
Løbende forskningsprojekter 2019	18
Forskning i Rigsarkivet – bibliografi 2018	23
Deltagelse i kongresser og seminarer 2018	26
Redaktion af tidsskrifter m.v. i 2018	27
Rigsarkivets forskningsorganisation.....	29

Rigsarkivets forskningsårsberetning for 2018

Redaktion: Hans Schultz Hansen

Årsberetning for 2018

Rigsarkivet mærkede i 2018 konsekvenserne af den reduktion af forskerstaben, som budgetmæssige hensyn har nødvendiggjort. Selve reduktionen foregik i løbet af 2017: En afskediget seniorforsker fratrådte straks ved årets begyndelse, to seniorforskere gik på pension i løbet af året uden at blive erstattet, og en forskningsprofessor med 60 % forskningstid fik ikke sit åremål forlænget og fratrådte med udgangen af oktober. Det blev dermed først i 2018, at den fulde vægt af reduktionen mærkedes med et bortfald af 2.024 forskningstimer i forhold til 2016 (den ene seniorforsker var ansat på halv tid).

Ikke desto mindre har Rigsarkivet i 2018 i det store hele kunnet overholde sine rammeaftalemål. Målet for den videnskabelige produktion er 1,0 fagfællebedømt afhandling i gennemsnit pr. forsker, og her blev der opnået 0,9 (heri indgår en afhandling, som er forfattet af en arkivar uden forskningstid). Den dalende målopfyldelse i forhold til tidligere år afspejler dels, at det var højproduktive forskere, som forlod Rigsarkivet i 2017, dels at et reduceret forskningsmiljø er mere sårbart over for udsving fra år til år end et større.

Når det gælder rammeaftalens krav om 25 formidlingspublikationer blev målet lige akkurat nået. Tælles avis-kronikker med, hvilket i kraft af deres store udbredelse kun er rimeligt, lå tallet dog adskilligt højere – 41.

Det tredje og sidste krav – om 125 forelæsninger, foredrag og medvirken i radio-TV-indslag – blev ligeledes nået med 147, også her takket være arkivarer ansat uden forskningstid.

Når Rigsarkivets forskningsstrategi skal justeres i forbindelse med udarbejdelsen af en ny fireårig forskningsplan i 2020, vil det blive nødvendigt at tilpasse ambitionerne til det aktuelle budgetvilkår. Det kan f.eks. påvirke antal og omfang af faglige satsningsområder.

Rigsarkivets nuværende forskningsstrategi opererer med følgende særlige satsninger:

- Videreførelse af kriminalitetshistorie som særligt satsningsområde
- Øget internationalisering af Rigsarkivets forskning
- Udvikling af nye satsninger: Familie- og slægtshistorie, Danmarks internationale forbindelser og digitalt skabte arkivalier.

I relation hertil har udviklingen i 2018 særlig budt på bevægelse på to områder. Ganske vist måtte et større projekt om *Family and Kinship in Space and Time* desværre opgives på grund af manglende finansiering, men til gengæld er det sammen med Københavns Universitet, Københavns Stadsarkiv og firmaet Ancestry lykkedes at skaffe bevilling til det store projekt Link-Lives, der vil forbinde spredte historiske kilder om (næsten) alle personer i Danmark mellem 1787-1968 og derigennem gøre det muligt at forske i de aspekter af menneskers sociale og biologiske liv, som har udfoldet sig over flere generationer. Projektet beskrives nærmere af projektleder Barbara Revuelta-Eugercios i denne årsberetning. Det vil også resultere i forskningsindsatser. Desuden har det i 2018 været muligt

at udnytte en rekrutteringssituation til at fremme forskningen på grundlag af digitalt skabte arkivalier og det danske samfunds digitalisering – og dette vil formentlig gentage sig i 2019.

Blandt de afsluttede forskningsprojekter må nævnes første bind i undertegnede biografier om de danske sønderjyders førstemand H.P. Hanssen 1862-1914 og Jacob Halvas Bjerres ph.d. afhandling om ariseringen af virksomheder i Danmark før og under besættelsen. Afhandlingen blev forsvaret ved CBS den 28. november 2018. Dermed afsluttede den anden af Rigsarkivets tre stipendiater sin ph.d. uddannelse.

Flere og flere forskere formidler deres forskningsresultater i artikelform, og forskningsårsberetningen vil derfor tage højde for dette ved at invitere forskere til at redegøre for artikler, som de har skrevet inden for et samlet forskningsområde. I denne årgang beskriver Christian Larsen således området ”uddannelse som handelsvare”.

Fra tidligere ansatte forskere udkommer fra tid til anden publikationer, som har rod i de pågældendes forskning i ansættelsestiden, senest Jørgen Finks *Vækstspiral og vækstregime. En materiel teori om økonomisk udvikling*, udgivet af Aarhus Universitetsforlag.

Kulturministeriets Forskningspulje gav i 2018 et års frikøb til Barbara Revuelta-Eugercios til projektet *Excess Female Mortality in Copenhagen in the late 19th Century: Lifecourse Factors, Death in Childbirth and Infectious Disease*. To ansøgninger opnåede ikke bevilling. Der blev heller ikke opnået bevilling til forskeruddannelse uden for universiteterne, hvor Rigsarkivet gav husningstilsagn til to ansøgere.

Ved årets slutning nedlagdes Erhvervsarkivets Forskningsfond og Rigsarkivets legater. Midlerne herfra blev dels givet til frikøb af Kenn Tarbensen til færdiggørelse af et projekt om det multinationale gennembrud i dansk erhvervsliv og holdninger hertil 1945-72, dels til et post doc stipendium eller lignende, som skal udmøntes i 2019.

En intern forskningspulje, som udgøres af en del af de forskningstimer, der faldt bort ved de førnævnte besparelser, blev fordelt til fem forskere, der tilsammen opnåede 16 ugers frikøb.

Der blev i 2018 afholdt to forskermøder. På forårsmødet diskuteredes, hvorledes Rigsarkivet selv kunne gøre større brug af forskernes ekspertiser og synliggøre dem, så andre også kunne drage nytte af forskernes viden. På efterårsmødet fik forskerne demonstreret brugen af wiki'er i historieforskningen, ligesom der var en grundig diskussion af udnyttelsen af digitalt skabte arkivalier. Ligesom i de foregående år blev der afholdt to halvdagsmøder, hvor forskere med arbejdsplads og/eller bopæl i Københavnsområdet præsenterede aktuelle forskningsprojekter.

Aabenraa april 2019

Hans Schultz Hansen
Forskningsleder, dr.phil.

Forskningen i 2018 – en præsentation

Her gives en præsentation af de bøger og andre større afhandlinger, som udkom i 2017. De enkelte omtaler er udarbejdet af forfatterne. En fuldstændig fortegnelse over produktionen findes på s. 23ff.

Endvidere henvises til forskernes sider på Rigsarkivets hjemmeside:

<https://www.sa.dk/om/kontakt/find-en-forsker>

samt til PURE for Kulturministeriets forskningsinstitutioner på:

<http://pure-01.kb.dk/portal/da/>

Link-Lives-projektet: Historical Big Data

Link-Lives-projektet vil forbinde spredte historiske kilder om (næsten) alle personer i Danmark mellem 1787-1968. Det vil gøre det muligt at forske i de aspekter af menneskers sociale og biologiske liv, som har udfoldet sig over flere generationer. De nye longitudinale og intergenerationelle data vil give forskerne mulighed for at kigge århundreder – frem for blot årtier – tilbage i tiden. For sundhedsforskere vil Link-Lives åbne nye muligheder for at forske i mønstre på tværs af generationer fx i både arvelige og miljøpåvirkede sygdomsforekomster. For samfundsforskere og historikere vil Link-Lives give rige muligheder for at forske i demografi, social mobilitet, immigration og familiemønstre på tværs af generationer på nye måder. Derudover vil slægtsforskningen i Danmark generelt komme til at nyde godt af de forskningsresultater, der bliver resultatet af projektet.

Dette er muligt på baggrund af en kombination af Danmarks særdeles righoldige historiske materiale og ny teknologisk udvikling. Allerede på nuværende tidspunkt er en stor mængde af historiske transkriberede kilder tilgængelige i Danmarks arkiver. I over 25 år har frivillige afskrevet kilderne fra Danmarks historie til digital anvendelse i crowdsourcing-projekter, som nu indeholder flere end 20 millioner poster fra folketællinger, kirkebøger osv. Dog er det en arbejdskrævende opgave at knytte personlige oplysninger om hver enkelt borger sammen. Denne barriere gør projektet Link-Lives nu op med ved anvendelse af machine-learning teknikker, som kan bruges til at koble registreringer af livsbegivenheder på tværs af forskellige kilder.

Projektet er et samarbejde mellem fire hovedinstitutioner, Rigsarkivet, Københavns Universitet (Saxo-Instituttet og Novo Nordisk Center for Protein Research) og Københavns Stadsarkiv. Firmaet Ancestry sammen med universiteterne i Umeå, Tromsø, Edinburgh og Radboud bidrager også til projektet.

Projektet er finansieret af to fondsdonationer, som dækker forskellige dele. Innovationsfonden giver 11 millioner kr. (marts 2019-februar 2022), som vil dække den teknologitunge del af projektet, dvs. softwareudvikling, kobling gennem machine learning, etablering af de ukomplicerede links, webpage og for-udvikling af en beta-version af en stamtræ-donations-platform sammen med mindre forsk-

ningsprojekter. Barbara Revuelta-Eugercios, forskningslektor og arkivar hos Rigsarkivet, er projektleder.

Carlsbergfondet giver 22 millioner kr. til Link-Lives (september 2019-august 2024) til den tidskrævende historiske grundforskning, der er nødvendig for at få fuldt udbytte af machine learning, til transskription af to nøglefolketællinger fra det tyvende århundrede og til historisk forskning. Projektleder er professor Anne Løkke (Københavns Universitet).

Forskningsmiljøet vil indeholde forskere fra Rigsarkivet og Københavns Universitet, som vil bidrage til og forske i emner relaterede til Link-Lives. Fra Rigsarkivet vil Annette Østergaard Schultz, Mette Seidelin og Asbjørn Romvig Thomsen deltage og undersøge emner som plejebørn, migration og skilsmisse. Fra Saxo-Instituttet vil to kommende ph.d. studerende og en postdoc deltage i projektet med fokus på sundhed og dødelighed. Tillige vil navneforsker Birgit Eggert fra NorS, KU, undersøge navnændringer over tid. Professor Søren Brunaks gruppe fra Novo Nordisk Center for Protein Research vil også deltage med kompetencer indenfor machine-learning og forskning i transnational disease systems biology. Derudover vil samarbejdet med udenlandske universiteter, som er i gang med lignende projekter i deres lande, sikre, at Link-Lives kan profitere fra de bedste og blive blandt de førende inden for demografisk forskning.

De danske sønderjyders førstemand: H.P. Hanssen 1862-1914

De dansksindede sønderjyders førstemand H.P. Hanssen fik afgørende indflydelse på den dansk-tyske grænse fra 1920. Han krævede og fik grænsespørgsmålet løst ved en folkeafstemning, så flest muligt blev tilfredse. Dermed lagde han fundamentet til nutidens fredelige forhold mellem danskere og tyskere. Som midlertidig minister for sønderjyske anliggender i regeringen C. Th. Zahle 1919/20 forestod han forberedelserne til Sønderjyllands indlemmelse.

Forud var gået årtiers arbejde for at fremtidssikre danskheden i Sønderjylland trods det tyske styre. Det begyndte i 1879, da den 17-årige Hans Peter på en gåtur fra sit barndomshjem Nørremølle til Dybbøl Banke besluttede sig til at blive tysk soldat for at kunne blive i hjemstavnen. Som 23-årig betroede han sin forlovede Helene, at han ville påtage sig ”en førerstilling” i nationalitetskampen. Sammen dygtiggjorde de sig til arbejdet for den danske sag. Fra 1880’erne virkede H.P. Hanssen som organisator, borgerrettighedsforkæmper og kulturel fornyer. Som 26-årig tog han i 1888 initiativet til oprettelsen af Vælgerforeningen for Nordslesvig. Som sekretær udførte han arbejdet med at bygge organisationen op. Han formulerede en ny strategi for den danske bevægelse, som skulle sikre danskhedens overlevelse på lang sigt, indtil udefra kommende begivenheder bragte det wilhelmske styre til fald og åbnede vejen for Sønderjyllands genforening med Danmark. Med et vidtspændende fokus på at sikre dansk sprog og kultur og danskhedens økonomiske og sociale substans blev han den dansk-tyske grænseregions første moderne mindretalspolitiker.

H.P. Hanssen blev snart de danske sønderjyders tillidsmand, som mange kom på fornavn med. Fra 1896 til 1918 repræsenterede H.P. Hanssen de danske sønderjyder i Berlin, først i landdagen og siden i rigsdagen. Her opnåede han flere vigtige resultater. Han fik stor betydning for den dansk-tyske trak-

tat om optantbørnene fra 1907, han fik i 1908 udskudt et forbud mod at tale dansk på offentlige møder i 20 år, og han fik lettet vilkårene for de hjemløse, som hverken havde dansk eller tysk statsborgerskab. Resultaterne blev opnået gennem et smidigt parlamentarisk arbejde og ved gode kontakter i den preussiske centraladministration. Hans pragmatiske politik gav ham imidlertid også modstandere i den danske lejr, som ønskede en mere markant protestlinje og åbne krav om en grænseflytning via en folkeafstemning.

Bogen handler om H.P. Hanssens historiske betydning og lederskab indtil udbruddet af Første Verdenskrig i 1914. Tiden derefter behandles i et kommende bind, som udkommer i 2020 – i 100-året for Genforeningen. Forfatter er Rigsarkivets forskningsleder Hans Schultz Hansen. Begge bind udgives af Historisk Samfund for Sønderjylland i samarbejde med Sprogforeningen – to foreninger, som begge havde H.P. Hanssen som formand i en lang årrække efter 1920.

Arisering i Danmark 1937-1943

Jacob Halvas Bjerre forsvarede i november 2018 ph.d.-afhandlingen “Excluding the Jews. The Aryanization of Danish-German Trade and German Anti-Jewish Policy in Denmark 1937-1943”. Afhandlingen er afslutningen på hans treårige ph.d.-stipendium hos Rigsarkivet og CBS.

Afhandlingen ønsker at belyse den tyske *Judenpolitik* i Danmark i perioden fra 1937 til august 1943, som er et sporadisk belyst emne i forskningen. Hovedfokus er på ariseringen, dvs. fjernelsen af jøder, særligt fra de dansk-tyske handelsrelationer, men også de skiftende danske regerings reaktioner på denne politik, samt det tyske gesandtskabs overordnede rolle heri. Emnet undersøges ved at anvende fire analytiske tilgange, som primært samles i den tyske historiker Peter Longerichs definition af begrebet *Judenpolitik*. Derudover anvendes et bredere samarbejdspolitisk begreb, men et snævrere og mere traditionelt kollaborationsbegreb på den dansk-tyske besættelsesordning. I tillæg hertil anvendes perspektiverne ofre, gerningsmænd og tilskuere, samt en ti trins-model for forfølgelsens faser.

Hans afhandling viser, at Danmark generelt set var genstand for en forsætlig og racemæssigt motiveret *Judenpolitik* i perioden fra 1937 til august 1943. Denne sigtede hovedsageligt på at ekskludere jøderne i Danmark fra flere områder af samfundet, dog primært handelsområdet. Denne politik blev gennemført på en tålmodig og uformel måde på grund af karakteren af den dansk-tyske samarbejdspolitik. Alligevel kan der konstateres kontinuerlige fremskridt i denne ekskluderende *Judenpolitik*.

Analysen af den danske regerings reaktion på den tyske *Judenpolitik* viser, at der eksisterede en politisk fleksibilitet på dette område, som bestod i en gradvis accept af flere og flere tyske krav om uformelle tiltag rettet mod jøderne. Imidlertid var et mindretal i den danske regering af flere omgange parat til at acceptere formel lovgivning rettet mod jøderne for at imødekomme de tyske ønsker. Den danske regerings tilskuerposition er derfor karakteriseret ved, at den i stigende grad accepterede tyske krav rettet mod jøderne for slutteligt, fra januar 1943, at administrere en diskrimination, der sikrede, at jøder ikke blev ansat i højere offentlige embeder eller i politiet.

Afhandlingen viser, at ariseringen af den dansk-tyske samhandel var en del af en nazistisk ariseringspolitik, som skabte racemæssige handelsbarrierer på internationalt plan. Fra 1937 var gennemførelsen af denne politik forankret hos den tyske organisation Reichsstelle für den Außenhandel (RfA). Denne politik ekskluderede potentielt set virksomheder, som fra tysk side blev opfattet som jødiske, fra den tyske udenrigshandel i de fleste lande. I Danmark var denne politik i høj grad vellykket, da det vurderes, at de fleste dansk-jødiske virksomheder blev udelukket eller omstruktureret for at tilpasse sig de tyske ariseringskrav. Det tyske gesandtskab i København var vigtig partner i denne bestræbelse, og bistod med at kortlægge, registrere, og udelukke dansk-jødiske virksomheder fra den dansk-tyske samhandel.

Uddannelse som handelsvare

I foråret 1949 fik 17 piger og drenge deres realeksamen fra Jyderup Private Realskole. Eksamenen var kulminationen på ni års skolegang. Undervisningspligten for børn var kun syv år, og de fleste børns skolegang ophørte derfor, når de var 13 år. Hvis forældrene ønskede mere skolegang til deres børn, f.eks. en realeksamen (9 års skolegang) eller en studentereksamen (12 års skolegang), skulle forældrene have råd til at betale skolepenge, bøger m.v. og til at have børnene boende hjemme. Forældrene til de 17 unge mennesker havde ikke alene valgt at investere i uddannelse ud over undervisningspligten; de havde også sendt børnene i en privatskole, hvor det kostede penge. Forældrene havde valgt at foretage en investering i deres børns fremtid, så børnene med eksamensbeviset i hånden enten kunne studere videre eller få et arbejde.

Forældrenes ønske om en uddannelse for deres børn ud over grundskolen førte til det, som den amerikanske uddannelseshistoriker Nancy Beadie har kaldt uddannelsesmarkeder ("education markets"), dvs. et marked for at udbyde uddannelse ved siden af den offentlige grundskole, hvor en udbyder (skoleleder) solgte til en kundegruppe (forældre), der efterspurgt et bestemt produkt (eksamensbevis) til deres børn. Udbyderne på dette marked tog især over indtægten for de ungdomsuddannelser, hvor staten ikke gik ind med skoleoprettelser, men overlod initiativet til lokale kræfter. Realskoler, tekniske skoler og handelsskoler satte deres stærke præg, især i de nye byer (stationsbyerne), der opstod i anden halvdel af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet. Uddannelse og ikke mindst slutproduktet – et eksamensbevis – fra en af disse skoleformer var en efterspurgt handelsvare, idet beviset kunne omsættes til en erhvervskarriere.

Christian Larsen undersøger i artiklen "The Danish secondary schools 1880-1950 – national legislative framework and local implementation" tre lokaliteters uddannelsesmarkeder: den klassiske købstad Randers, den nye by Esbjerg og stationsbyen Jyderup. Han ser på, hvordan grundlæggerne af privatskoler blev aktører på lokalsamfundets uddannelsesmarked, hvilke rammer de lokale forhold satte for skoledrift, og ikke mindst på forholdet til det offentlige, gratis skolevæsen, der i en vis udstrækning kunne tilbyde det samme produkt, i hvert fald for børn i den undervisningspligtige alder.

Varen, som disse skoler solgte, var som nævnt et eksamensbevis. Det havde karakter af en kulturel kapital, dvs. en værdibaseret kapital, der havde en symbolværdi, som kunne omsættes på jobmarkedet til arbejde og løn. Et eksamensbevis fra en realskole eller en teknisk skole blev et bevis på, at eleven havde opnået et vist vidensniveau, og at dette niveau var blevet statskontrolleret i form af

ekstern censur ved den afsluttende eksamen. Uddannelse kunne også give social kapital, idet man via uddannelsen fik et netværk af venner, studiekammerater m.v. og andre mere eller mindre formaliserede forbindelser, som man havde adgang til og senere med udbytte kunne mobilisere, f.eks. til fordel for en stilling. Her kunne kulturel kapital (uddannelse) og social kapital (netværk) således give adgang til økonomisk kapital (velbetalt arbejde).

Erhvervshistorisk Årbog 2018

Som alle andre tidsskrifter på tidsskrift.dk er Erhvervshistorisk Årbog udkommet i en ny og frisk opsætning, hvor det bl.a. er lettere at tilgå artiklerne. Det gælder også de ældre artikler, der kan findes under ”Arkiver”.

Årgang 2018 rummede fem artikler. Museumsinspektør Benjamin Asmussen, M/S Museet for Søfart, satte fokus på netværk i 1700-tallets erhvervsliv. Det skete med baggrund i hans ph.d.-afhandling om kinafarten, der blev forsvaret med succes på CBS i juni måned. Museumsinspektør Mette Mortensen, Kroppedal Museum, tog fremkomsten af byggemarkeder fra 1960’erne og i de følgende årtier under grundig behandling. Fhv. naturvejleder Johannes Lund Rasmussen tegnede et billede af okkerværket i Løvskal fra 1910’erne til 1960’erne.

Endvidere analyserede skolehistorikeren, seniorforsker Christian Larsen, Rigsarkivet, skolelæreres jordlodder i årene fra 1780 til 1900, hvor læreren også forventedes at være den gode landmand. Adjunkt Martin Ottovay Jørgensen, Aalborg Universitet, bragte resultatet af en undersøgelse af bjærgningsselskabet Svitzers rolle ved oprydningen i Suez-kanalen efter krisen i 1956, en historie om private entreprenørers virke under et mildt sagt speget internationalt diplomati.

Forskningsmiljø

Studiecenter for Sønderjyllands Historie

Christian Egander Skov blev optaget som nyt medlem af Studiecentret. Han er ansat i en stilling som postdoc ved Norges teknisk-naturvidenskabelige universitet i Trondhjem, hvor han er tilknyttet det transnationale forskningsprojekt *Conservatism at the Crossroads - A Comparative and Transnational History of Conservatism in Britain and Scandinavia in the Mid-Twentieth Century*. Forskningsprojektet har til formål at undersøge de konservative partiers ideologiske udvikling 1930-1963 i Storbritannien, Danmark, Norge og Sverige. Han står for den danske del af dette projekt. I denne forbindelse vil han behandle Ole Bjørn Krafts stillingstagen i det sydslesvigske spørgsmål efter krigen.

Gæsteforsker Merete Bo Thomsen forsvarede sin ph.d. afhandling om danskheden i Sydslesvigs landdistrikter i mellemkrigstiden på Syddansk Universitet.

I 2018 blev der afholdt seks netværksmøder med diskussion af forskningsprojekter og manuskripter.

I 2018 publicerede medlemmerne af Studiecentret følgende bøger:

Hans Schultz Hansen: *De danske sønderjydere førstemand: H.P. Hanssen 1862-1914*. Historisk Samfund for Sønderjylland, Aabenraa. 359 s.

Lars N. Henningsen: *Vojens viser vejen. En sønderjysk stations- og industriby. Tiden 1864-2006*. Lokalthistorisk Forening for Vojens-området. 263 sider.

Martin Bo Nørregård (sammen med Niels Bo Poulsen og Claus Bundgård Christensen): *Fra verdenskrig til borgerkrig – Østfronten 1914-1924 set med danske øjne*. Gyldendal. 343 s.

Carsten Porskrog Rasmussen: *Hurtig Præcis Transport. H.P. Therkelsen 1918-2018*. H.P. Therkelsen A/S. 176 s.

Dertil kom en snes større eller mindre videnskabelige afhandlinger i tidsskrifter og antologier og adskillige kronikker. Centrets formidlingsvirksomhed bestod derudover i mere end 100 foredrag.

Arkivforeningen 2018

Arkivforeningen er en interesseforening for arkivfaglige spørgsmål, stiftet i 1917. Medlemskab er åbent for enkeltpersoner og institutioner i hele landet, men mange af foreningens medlemmer kommer fra Københavnsområdet. Ansatte for Rigsarkivet tegner sig for 3 ud af 11 medlemmer i bestyrelsen, og mange af foreningens møder og arrangementer afholdes i Rigsarkivets lokaler på Slotsholmen og Kalvebod Brygge.

I 2018 afholdt Arkivforeningen fem arrangementer: tre foredrag, et institutionsbesøg og en konference.

Sæsonen begyndte 14. februar 2018 med et foredrag af projektleder Bente Nielsen, MIKADO. MIKADO er et projekt under Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte. Hun holdt et meget tankevækkende foredrag om udfordringerne med at opspore sagsakterne for tidligere anbragte børn og MIKADO's terapeutiske proces med at bearbejde indholdet af sagsakterne. Den 25. september besøgte Arkivforeningen Gyldendals arkiv, hvor vi fik en introduktion til forlagets vigtigste samlinger. Den årlige generalforsamling foregik 9. april, hvor forsker ved Rigsarkivet Lif Lund Jacobsen holdt foredrag om den danske seismolog Inge Lehmann og hendes opdagelse af jordens kerne. 29. november inviterede arkivforeningen til et gå-hjem-arrangement om digitalisering af fotosamlinger. På et velbesøgt arrangement fortalte Signe Trolle Gronemann fra Københavns Stadsarkiv og Tove Stårn fra Malmö Stadsarkiv om overvejelser og udfordringer i forbindelse med at skabe digital adgang til fotosamlinger fra arkiverne i henholdsvis København og Malmø.

Årets store satsning var endagskonferencen ”Koloni, rigsfællesskab, overherredømme – Nordatlantiske territorier i danske arkiver”, som blev afholdt på Islands Brygges Kulturhus 10. oktober. Temaet for arkivkonferencen var forskellige perspektiver på tidligere danske territorier i Nordatlanten og deres historiske dokumenter, som findes i danske arkiver. Der blev således stillet skarpt på arkivalske principper versus national identitetsdannelse og individets behov for at forstå egen historie. Oplægsholderne inkluderede Poul Olsen (chefkonsulent, Rigsarkivet), Bent Nielsen (direktør, Arktisk Institut), Erik Gøbel (seniorforsker emeritus, Rigsarkivet), Hrefna Róbertsdóttir (vicedirektør, Islands Nationalarkiv), Inge Høst Seiding (arkivleder, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv), Magni Arge (MF, Færøerne), Niklas Thode Jensen (arkivar og seniorforsker, Rigsarkivet). Et af de vigtigste budskaber fra konferencen var, at de nye muligheder for retrodigitalisering af analoge arkivalier åbner op for skabe tværnationale samlinger, der er tilgængelige for mange flere end på en traditionel læsesal, ligesom digitaliseringen reducerer behovet for at omregistrere eller flytte arkivalier.

Andre udadvendte forskningsaktiviteter og synlighedstiltag

Med i det danske forskningsmiljø

I tabel 1-3 er opgjort de forskellige forskningsaktiviteter. Tabellerne omfatter den indsats, der er ydet af de 17 forskere med forskningspligt samt af andre, der har indgivet rapport om deres forskningsindsats i 2018.

Tabel 1. Rigsarkivets publikationsvirksomhed 2018

Antal publikationer	Nationale	Internationale	Tilsammen
Forskningspublikationer med peer review	9	7	16
Forskningspublikationer uden peer review	5	1	6
Formidlingspublikationer	27	0	27
Redegørelser for arkivforhold o.l.	1	0	1

I forhold til 2017 er der tale om et markant fald i antallet af forskningspublikationer med peer review, ligeledes i antallet af forskningspublikationer uden peer review og formidlingspublikationer. Det er primært de beskæringer, som forskerstaben kom ud for i 2016-17, som nu er slået igennem med fuld styrke.

Ud over publiceringen af afhandlinger formidles forskningsresultaterne mundtligt for andre forskere, ligesom forskere på anden vis bidrager til at opretholde det historiske forskningsmiljø:

Tabel 2. Rigsarkivet i det historiske forskningsmiljø 2018

Antal aktiviteter	Med	Uden
	Forskningspligt	
Gæsteforelæsninger, foredrag og paper ved internationale kongresser	10	6
Gæsteforelæsninger, foredrag og paper ved nationale kongresser	4	3
Deltagelse i internationale kongresser etc. uden paper	4	8
Deltagelse i nationale kongresser uden paper	8	5
Hverv som redaktør af bøger og tidsskrifter	10	1
Publicerede anmeldelser	14	1
Medvirken ved peer reviews	12	2
Medlemskab af bestyrelser for videnskabelige foreninger	8	1
Deltagelse i videnskabelige udvalg, råd, styregrupper og bedømmelsesudvalg	13	0
Vejleder for ph.d.- og specialestuderende	3	0
Censorvirksomhed ved højere læreanstalter	5	0

Disse tal varierer en del fra år til år. Overordnet ligger indsatsen på samme niveau som i 2017.

Netværk

Forskerne indgår sammen med kolleger fra andre institutioner i en række formelle og uformelle netværk. Adskillige er medlemmer af videnskabelige selskaber som Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie, Kildeskriftselskabet, Landbohistorisk Selskab, Dansk Komité for Byhistorie, Selskabet for Skole- og Uddannelseshistorie, Dansk Teknologihistorisk Selskab, Selskab for Surveyforskning m.fl. Hertil hører også Arbeitskreis für Wirtschafts- und Sozialgeschichte Schleswig-Holsteins. Også andre disciplindefinerede netværk har deltagere fra Rigsarkivet, f.eks. Erhvervshistorisk netværk, besættelsestidsnetværket ”Kollaboration, modstand og flugt”, EPOKE (Education, Policy and Organisation in the Knowledge Economy), Legal Cultural Encounters in the Nordic Realms in the High Middle Ages, Amerikansk på dansk, The Making of Historical Biographies in Popular and Academic Culture m.fl. Arkivarerne ved Rigsarkivet i Aabenraa indgår i Studiecenter for Sønderjyllands Historie, der også er et forskningsnetværk.

Forskningsbaseret formidling på internettet og ved udstillinger

Ligesom i 2017 producerede Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie en række YouTube-videoer, der giver en introduktion til bestemte arkivalske kildegrupper m.v. til brug for slægts- og personalhistorikere. Flere af Rigsarkivets forskere og andre medarbejdere bidrog til serien.

Rigsarkivets undervisningsteam udarbejder digitale undervisningsmaterialer til grundskoler, gymnasier og universiteter, og her indgår Rigsarkivets forskere som en integreret del af arbejdet. I 2018 førte henvendelser fra henholdsvis Kvinderådet og Fredericia Gymnasium til udarbejdelse af materialer om dansk kvindehistorie og psykiatrihistorie (tvangssterilisation). Samarbejdet med Fredericia Gymnasium foregik på forskellige niveauer: klasserne blev undervist i kilder og kildekritik under et besøg på Rigsarkivet, og efterfølgende fungerede forskere fra Rigsarkivet som opponenter på gymnasiet, da eleverne fremlagde deres produkter.

Formidling og det folkelige arbejde

Formidlingen sker ved siden af bøger og artikler også via en række andre kanaler som foredrag ved Folkeuniversitetet, i historiske foreninger og radio og tv samt ved at skrive aviskronikker og en række småbidrag til lokal- og egnshistoriske tidsskrifter samt populære magasiner som f.eks. *Siden Saxo*. Formidlingsindsatsen og deltagelsen i det folkelige historiske arbejde er opgjort i tabel 3.

Tabel 3. Rigsarkivet og den folkelige formidling i 2018

Antal aktiviteter	Med	Uden
	Forskningspligt	
Foredrag v/Folkeuniversitet, foreninger, radio, tv m.m.	92	35
Aviskronikker og mindre artikler (“småstykker”), herunder på internettet	47	0
Udarbejdede leksikonartikler	2	1

Forskere i Rigsarkivet 2018

Navn	Stilling	Født	Normativ forskningstid timer	Bemærkninger
Hans Schultz Hansen	Forskningsleder, dr.phil.	1960	558	3 ugers frikøb
Steen Andersen	Seniorforsker, ph.d.	1972	440	
Peter Birkelund	Seniorforsker, ph.d.	1952	440	
Peter Fransen	Seniorforsker, ph.d.	1962	551	3 ugers frikøb
Michael H. Gelting	Seniorforsker, fil.dr. h.c.	1951	396	
Else Hansen	Seniorforsker, ph.d.	1956	37	Fratrædt 31.1.
Niklas Thode Jensen	Seniorforsker, ph.d.	1973	183	Tiltrædt 1.8.
Leon Jespersen	Seniorforsker, lic.phil.	1953	440	
Henrik Knudsen	Seniorforsker, ph.d.	1974	440	
Tyge Krogh	Seniorforsker, dr.phil.	1954	440	
Christian Larsen	Seniorforsker, ph.d.	1974	440	
Jørgen Mikkelsen	Seniorforsker, ph.d.	1959	440	
Leif Hansen Nielsen	Seniorforsker, ph.d.	1955	440	
Annette Ø. Schultz	Seniorforsker	1965	440	
Kenn Tarbensen	Seniorforsker, ph.d.	1964	440	
Lif Lund Jacobsen	Forsker, ph.d.	1976	1540	12 mdr. frikøb
Mette Seidelin	Forsker, ph.d.	1974	477	1 uges frikøb
Asbjørn R. Thomsen	Seniorforsker, ph.d.	1974	378	
I alt timer			8.490	
Omregnet til årsværk á 1.540 timer			5,5	

2/7 forskning i 1 år = 440 timer

I 2017 var Rigsarkivets normerede forskningstid 8,2 årsværk. Tilbagegangen har flere årsager. Tre forskere fratrædte i løbet af 2017 uden at blive erstattet: to seniorforskere med 2/7 forskningstid og en forskningsprofessor med 60 % forskningstid. En intern forskningspulje bestående af nogle af forskningstimerne fra de ubesatte stillinger kunne kun til dels rette op herpå. Tilsvarende udløb to ph.d. stipendier i 2017. En forskerstilling, som blev ledig i begyndelsen af 2018, blev heldigvis genbesat, men efter en længere vakance. Og endelig opnåede færre forskere forskningsfrikøb i 2018, rundt regnet 13 måneder mod 40 måneder i 2017. Det sidste kan meget vel skyldes det første. Det er ikke kun tre forskerstillinger, som er faldet bort – det er også tre arkivarstillinger. Det har derfor været vanskeligere at frigøre forskere fra de arkivfaglige opgaver til fordel for øget forskningstid.

Ovenstående tabel viser antallet af normerede forskningstimer og -årsværk i 2018, ordinært såvel som ekstraordinært finansierede. Det faktisk afholdte antal forskningstimer fremgår under konto 5.2. i nedenstående tabel, der er udarbejdet på grundlag af oplysningerne i Rigsarkivets tidsregistrerings-system.

Tidsforbrug på forskning i Rigsarkivet i 2017 og 2018

Aktivitet	Timer 2018	Timer 2017	Pct. 2018*	Pct. 2017*
5.1. Planlægning, administration og møder vedr. forskning	984	874	0,4	0,3
5.2. Forskning **	6.748	12.019	3,1	4,1
5.3. Institutionsforskning***	599	562	0,3	0,2
5.4. Andet vedr. forskning	21	225	0,1	0,1
I alt	8.351	13.690	3,8	4,7

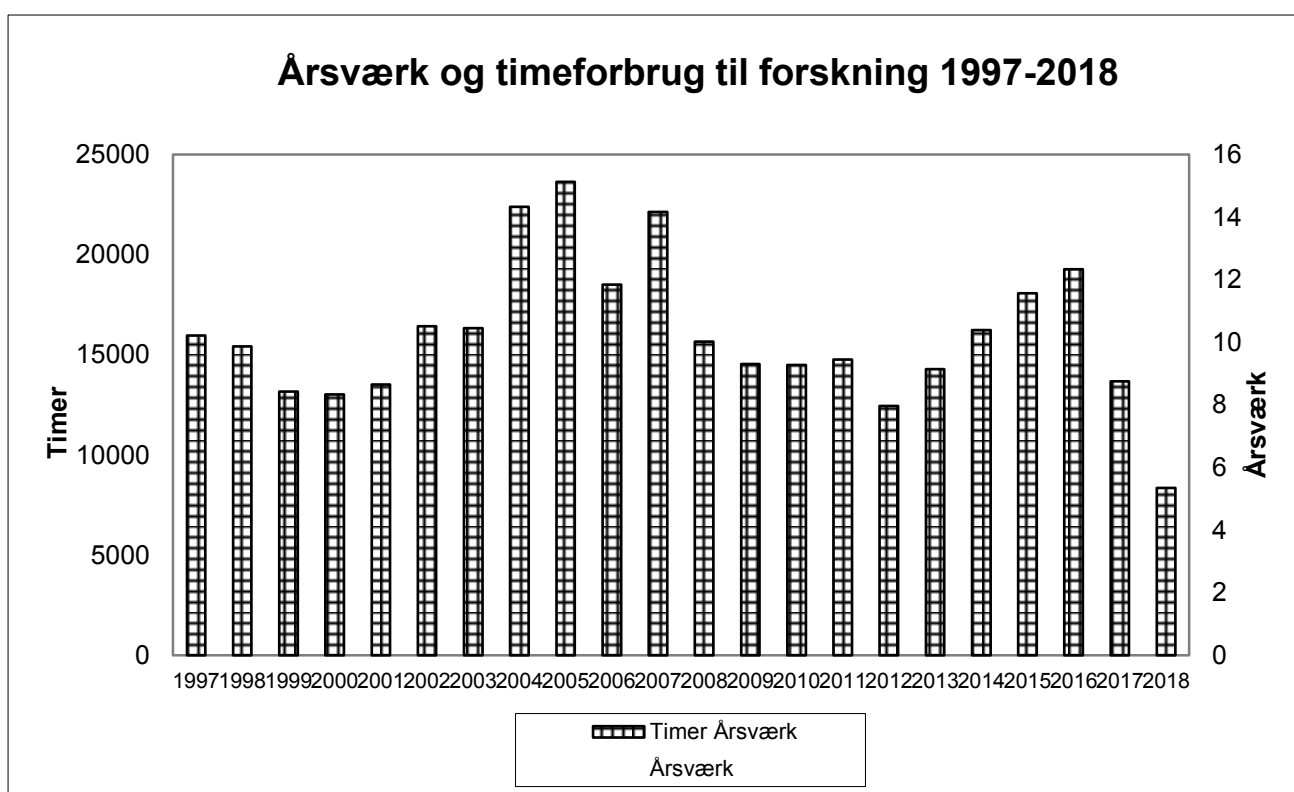
Kilde: Rigsarkivets tidsregistrering.

* Af det samlede tidsforbrug i Rigsarkivet

** Udført af ansatte med forskningsret- og pligt normalt i 2/7-forskningsstid samt evt. opnåede frikøbsperioder.

*** Forskningsprojekter iværksat af Rigsarkivets direktion.

Tilbagegangen i antallet af afholdte forskningstimer i 2018 afspejler den ovennævnte tilbagegang i antal normerede forskningstimer. Den betyder, at forskningen målt i timeforbrug udgør en endnu mindre del af Rigsarkivets samlede aktiviteter end i 2017. Antal normerede årsværk og det faktiske timeforbrug til forskning kan opgøres over en længere årrække. Udviklingslinjerne bliver da som vist i diagrammet nedenfor. Det ses, at såvel antallet af normerede forskningsårsværk som af faktisk forbrugte timer på forskning i 2018 har taget et dyk til et niveau lavere end på noget andet tidspunkt siden 1997. Der er tale om en virkelig stærk reduktion i Rigsarkivets forskningsressourcer.

Forholdet mellem den normerede forskningstid på 2/7 af forskernes arbejdstid og de faktisk afholdte forskningstimer er udgangspunkt for et årligt regnskab over de enkelte forskeres overskud/underskud af forskningstimer. Dette regnskab skal sikre, at de normerede forskningstimer faktisk afholdes. I den udstrækning, det ikke er tilfældet, danner systemet grundlag for iværksættelse af ekstraordinær afvikling af forskningstid.

Siden udgangen af 2005 er det samlede overskud/underskud blevet opgjort med følgende resultat:

2005	- 979 timer
2006	- 1751 timer
2007	- 2448 timer
2008	- 1596 timer
2009	- 893 timer
2010	- 1287 timer
2011	- 2094 timer
2012	- 2944 timer
2013	- 2540 timer
2014	- 1659 timer
2015	- 1192 timer
2016	- 325 timer
2017	- 139 timer
2018	- 362 timer

Dermed kan der fortsat konstateres en virkning af den procedure, som blev indført medio 2013: At en forsker kun kan udskyde planlagt forskningstid efter forudgående aftale med sin vicedirektør/områdeleder og da kun mod, at der aftales et andet tidspunkt for afviklingen, ligesom overførsel af over/underskud på forskningstiden til det følgende år kun kan ske med udgangspunkt i disse skemaer.

Forskernes fordeling på stillingskategori og køn ultimo 2018

Stillingskategori	Mænd	Kvinder	I alt
Forskningsleder	1	0	1
Forskningsprofessor	0	0	0
Seniorforskere	13	1	14
Forskere	0	2	2
Ph.d.-stipendiat	0	0	0
I alt	14	3	17

Forskernes fordeling på alder og køn ultimo 2018

Fødselsår	Mænd	Kvinder	I alt
1950-59	6	0	0
1960-69	3	1	4
1970-79	5	2	7
I alt	14	3	17

Kønsfordelingen må vedvarende betegnes som meget skæv, og den er oven i købet blevet skævere i årets løb, da en fratrådt kvindelig seniorforsker er blevet erstattet med en mandlig forsker.

Løbende forskningsprojekter 2019

Forkortelser:

BF-DDS = Brugerservice og formidling – digital service

BF-VB = Brugerservice og formidling – vejledning og brugerservice

BF-SFA = Brugerservice og formidling – sekretariat, forskning og arkivadgang

IB-IO = Indsamling og bevaring – indsamlingsområdet

Navn	Steen Andersen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar og seniorforsker
Søjle og område	BF-DS
Projekt nr. 1	Frikendt – Retsopgøret med de økonomiske værnemagere
Projekt nr. 2	Erik Scavenius – ”Intet stikker dybt i Danmark”. En biografi
Projekt nr. 3	Polen og Danmark - Fjender under den kolde krig

Navn	Peter Birkelund
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Søjle og område	BF-VB
Projekt nr. 1	Lejekontrakt med skødeklausul. Besættelsesmagtens leje af fast ejendom i Danmark
Projekt nr. 2	Modstandsbevægelsens likvideringer

Navn	Peter Fransen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Seniorforsker
Søjle og område	BF-VB, i 2019 udlånt til BF-SFA
Projekt nr. 1	Ingeniørforeningen Danmark (IDA)– en central og indflydelsesrig samfundsaktør? (projektet udføres sammen med direktør Henrik Harnow, Museum Sønderjylland)
Projekt nr. 2	Straffuldbyrddelsens konsekvenser for basale menneskelige forhold fra 1600-tallet til nutiden: Disciplin, mad, sex, sygdom og familie
Projekt nr. 3	Historisk forskning og den arkivalske virkelighed. En analyse af den kriminalitetshistorie,

	der har været udført i de senere år, med udgangspunkt i den arkivalske virkelighed.
--	---

Navn	Michael H. Gelting
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, mag.art., fil.dr. h.c.
Søjle og område	BF-VB
Projekt nr. 1	Det danske samfund i højmiddelalderen i europæisk perspektiv – 7 antologibidrag

Navn	Lif Lund Jacobsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Forsker og arkivar, ph.d.
Søjle og område	IB-IO
Projekt nr. 1	Inge Lehmann and the rise of international seismology, 1925-1970
Projekt nr. 2	The exchange of seismic technology and knowhow between USA and the Soviet Union, 1961-1965
Projekt nr. 3	Jorden under observation. Skiftet fra papir- til digitale kort

Navn	Leon Jespersen (fratrådt 28.2.2019)
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, lic.phil.
Søjle og område	IB-IO
Projekt nr. 1	Gamle og nye eliter – strukturændringer i 15-1600-tallets Danmark, set i et nordisk perspektiv
Projekt nr. 2	Conspicuous consumption i 16th and 17th Denmark
Projekt nr. 3	Borgerstandspolitik på stændermødet i 1660

Navn	Henrik Knudsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Søjle og område	IB-IO
Projekt nr. 1	Koldkrigens Grønland som rum for internationalt forsknings samarbejde

Projekt nr. 2	Challenging Europe: Technology, Environment and the Quest for Resource Security (EurReS)
----------------------	---

Navn	Tyge Krogh
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Seniorforsker, dr. phil.
Søjle og område	BF-VB
Projekt nr. 1	Tortur som middel i kriminalitetsbekæmpelsen i Danmark

Navn	Christian Larsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Seniorforsker, arkivar, ph.d.
Søjle og område	IB-IO
Projekt nr. 1	Skolens fysiske rum 1780-1880 (flere projekter)
Projekt nr. 2	Undervisningsministeriets brug af it-systemer til planlægning 1963-1972

Navn	Jørgen Mikkelsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Søjle og område	IB-IO (efter 1.1.2019: BF-SFA)
Projekt nr. 1	Studier i dansk byhistorie i internationalt perspektiv efter ca. 1500
Projekt nr. 2	Studier i indvandring og naturalisation efter ca. 1870

Navn	Leif Hansen Nielsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Søjle og område	BF-VB
Projekt nr. 1	"Den ekstreme sønderjyde" – bevægelser og strømninger på den yderste højrefløj.
Projekt nr. 2	Hverdag i Sønderjylland under besættelsen
Projekt nr. 3	Stenderupslaget – en hændelse i Sønderjylland og Danmark under 30'ernes landbrugskrise

Navn	Barbara Revuelta-Eugercios
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar uden forskningstid, ph.d.
Søjle og område	BF-VB
Projekt nr. 1	Female mortality in late 19th century Copenhagen: life course disadvantages, death in childbirth and infectious disease
Projekt nr. 2	Link-Lives: Historical Big Data - rekonstruktion af menneskers livsforløb på massebasis (deltagelse i større, fælles projekt)
Projekt nr. 3	Netværk: SHiP: Studies of Health in Port cities - mortality change in high level disease environments in port cities across Europe

Navn	Asbjørn Romvig Thomsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Seniorforsker, ph.d.
Søjle og område	BF-VB
Projekt nr. 1	Landprang – Enevældens sortbørshandel
Projekt nr. 2	Studier i livsforløb på basis af sammenkædede kilder

Navn	Hans Schultz Hansen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Forskningsleder, seniorforsker, dr.phil.
Søjle og område	BF-SFA
Projekt nr. 1	Genforeningens arkitekt: H.P. Hanssen 1914-1936
Projekt nr. 2	Genforeningen (til Aarhus Universitetsforlags serie om 100 begivenheder i Danmarks historie)

Navn	Annette Østergaard Schultz
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, mag.art.
Søjle og område	BF-VB
Projekt nr. 1	Mellem mord og menneskelighed. Studier i plejebørn i familier på landet 1820-1920

Projekt nr. 2	De sjællandske præsters syn på børn fra opfostringsstiftelsen 1770-1804
Projekt nr. 3	Plejebarn mellem handelsvare og objekt for omsorg ca. 1800-1870

Navn	Mette Fransiska M. Seidelin
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, forsker, ph.d.
Søjle og område	BF-VB
Projekt nr. 1	Husspektakler og vold i familien 1930-1970
Projekt nr. 2	Into the private sphere. Quarrels, emotions and domestic violence

Navn	Kenn Tarbensen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Søjle og område	BF-VB
Projekt nr. 1	Torvets huse. Bygningerne på Store og Lille Torv i Aarhus.
Projekt nr. 2	Gode fisk! (til Aarhus Universitetsforlags serie "100 danmarkshistorier")
Projekt nr. 3	Poul Glindemanns finans- og ejendomssvin- del 1940-1960

Navn	Niklas Thode Jensen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Søjle og område	IB-IO
Projekt nr. 1	Byens Ånde: sygdomme og luftforurening i København ca. 1800-2000
Projekt nr. 2	Translating Natural History: Changes in perception and utilization of Science in the Danish/English Halle Mission, c. 1706-1813

Forskning i Rigsarkivet – bibliografi 2018

Med * markeres ansatte uden forskningsret/-pligt

A. Forskningspublikationer med peer review (16)

1. Andersen, Ronny*: Våbenbogen for Det Ridderlige Akademi i København og Sorø Akademis våbenbog. I: *Heraldik och ceremonier vid akademien, Heraldisk Tidsskrift* nr. 118, 2018, s. 581-591.
2. Gelting, Michael H.: Leges Iutorum: The Medieval Latin Translation of the Law of Jutland. I: *Law and Language in the Middle Ages*, red. Jenny Benham; Matthew McHaffie; Helle Vogt. Leiden 2018, s. 52-82.
3. Gelting, Michael H.: Le statut de l'habitant dans les communautés mauriennes au XIVE siècle. I: *Communautés d'habitants au Moyen Âge (XIe-XVe siècles)*, red. Joseph Morsel. Paris 2018, s. 135-77.
4. Gelting, Michael H.: Reformpaverne og Danmark ca. 1050-1103. I: *Religion som forklaring? Kirke og religion i stat og samfund*. red. Nina Javette Koefoed; Bo Kristian Holm; Sasja Emilie Mathiasen Stopa. Aarhus 2018, s. 33-54.
5. Halvas Bjerre, Jacob*: *Excluding the Jews: The Aryanization of Danish-German Trade and German Anti-Jewish Policy in Denmark 1937-1943*. Ph.d.-afhandling, Copenhagen Business School 2018. 351 s.
6. Hansen, Hans Schultz: *De danske sønderjyders førstemand. H.P. Hanssen 1862-1914*. Aabenraa 2018. 359 s.
7. Jacobsen, A. Lif Lund & Voss, Peter: Historical understanding of data-quality and data-interpretation in early instrumental seismology. *Poster session*, The 36th General Assembly of the European Seismological Commission, Valletta, Malta, 2018.
8. Jensen, Niklas Thode: Negotiating People, Plants and Empires: The field work of Johann Gerhard König in South and South East Asia, 1768-1785. I: *Linnaeus, Natural History and the Circulation of Knowledge*, red. Hanna Hodacs; Kenneth Nyberg; Stephane van Damme. Oxford 2018, s. 187-210.
9. Jespersen, Leon & Villstrand, Nils Erik: Språkmöten i det tidigmoderna Norden. Isländska och finska bönder i interaktion med överheten. I: *Nordens historiker: En vänbok till Harald Gustafsson*, red. Erik Bodensten; Kajsa Brilkman; David Larsson Heidenblad; Hanne Sanders. Lund 2018, s. 79-95.
10. Knudsen, Henrik: Da friheden blev øremærket. I: *Videnskab er lidenskab*, red. Morten A. Skyds-gaard; Kristian Hvidtfelt Nielsen. Aarhus 2018, s. 127-43.
11. Larsen, Christian: Børneskæbne i protokollerne. Arkivalier om børns skolegang og undervisning i 1800-tallet. I: *Personalthistorisk Tidsskrift* 2018, s. 45-68.
12. Larsen, Christian: *Læreren som landmand. Skoleloddens historie 1780-1900*. I: *Erhvervshistorisk Årbog*, bind 67, nr. 2, s. 1-47.
13. Larsen, Christian: Med læreren på pædagogisk studietur. I: *Frederiksberg Gennem Tiderne* 2018, s. 115-31.
14. Larsen, Christian: The Danish secondary schools 1880-1950: national legislative framework and local implementation. I: *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, vol. 4, no. 1, s. 13-23.
15. Mikkelsen, Jørgen: De Jessenske Relationer i et langsigtet dansk perspektiv. *I dørtrekken fra Europa: Festskrift til Knut Sprauten i anledning 70-årsdagen 22. juni 2018*, red. Ola Alsvik; Hans P. Hosar; Marianne Wiig. Oslo 2018, s. 271-96.

16. Revuelta-Eugercios, Barbara*: From crowdsourcing cultural heritage to citizen science: How the Danish National Archives 25-year old transcription project is meeting digital historians. I: *Abstract, Digital Humanities in the North*, Helsinki, Finland 2018, s. 143-47.

B. Forskningspublikationer uden peer review (6)

1. Fransen, Peter: Tunnelflugten i Horserød 1942. I: *Fængselshistorisk Selskab* 2017, s. 8-21.
2. Hansen, Hans Schultz: Das Deutsche unter Druck – Die Stadt Tondern und ihre Umgebung in den Jahren 1850-1853. I: *Klaar kiming. Festschrift für Thomas Steensen*, red. Jørgen Kühl. Bredstedt/Bräist 2018, s. 204-18.
3. Krogh, Tyge: Forhørsteknik og efterforskningsmetoder i den københavnske Inkvisitionskommission omkring 1750. I: *Politi, magt og historie. Festschrift til Henrik Stevnsborg*, red. Peter Blume; Helle Vogt; Mette Volquartz. Kbh. 2018, s. 39-48.
4. Larsen, Christian: Dansk uddannelseshistorisk årsbibliografi 2017. I: *Uddannelseshistorie* 2018, s. 162-71.
5. Mikkelsen, Jørgen: Værgerådsmænd fra Flakkebjerg. I: *Personalhistorisk Tidsskrift* 2018, s. 99-124.
6. Tarbensen, Kenn: Udvalgt litteratur om Østjylland 2017-2018. I: *Aarhus Stifts Aarbøger* 2018, s. 153-62.

C. Formidlingspublikationer (26)

1. Birkelund, Peter: Jøderne i arkiverne. I: *Nordisk Arkivnyt* 2018, nr. 3, s. 137-39.
2. Fransen, Peter: Dansk knowhow under fremmed himmelstrøg. Forsøg på at etablere danske mønsterlandbrug i Japan. I: *Siden Saxo*, bind 35, nr. 3, s. 26-39.
3. Hansen, Hans Schultz: Den 29. august 1943 i Sønderjylland. I: *Sønderjysk Månedsskrift* 2018, s. 298-305.
4. Hansen, Hans Schultz: Prins Frederik af Nørs kup mod Rendsborg Fæstning den 24. marts 1848. Artikel og kilder. I: *Danmarkshistorien.dk*, publiceret 10.2.2018.
5. Hansen, Hans Schultz: Sønderjyderne og Den store Krig 1914-18. I: *Noter/ Historielærerforeningen for Gymnasiet og HF* 2018, s. 38-43.
6. Hansen, Hans Schultz: Tidsfrivillige. I: *Sønderjysk Månedsskrift* 2018, s. 328.
7. Larsen, Christian: Da læreren skulle være den gode landmand. I: *Siden Saxo*, bind 35, nr. 4, s. 27-37.
8. Mikkelsen, Jørgen: At sætte z'er på Danmarkskortet - en historie om at balancere mellem hævdevundne principper og nutidens ønsker. I: *Nordisk Arkivnyt* 2018, nr. 4, s. 198-200.
9. Mikkelsen, Jørgen: En håndbog i offentlig fattighjælp anno 1817. I: *Siden Saxo*, bind 35, nr. 2, s. 40-49.
10. Mikkelsen, Jørgen: Et årsmøde i de store sygdommes tegn. I: *Journalen* 2018, nr. 3, s. 36-36.
11. Mikkelsen, Jørgen: Frederikssund Kommunes historie. I: *Trap Danmark*, 6. udg., bind 27. Kbh. 2018, s. 39-45.
12. Mikkelsen, Jørgen: Frederikssunds historie. I: *Trap Danmark*, 6. udg., bind 27. Kbh. 2018, s. 48-50.
13. Mikkelsen, Jørgen: Frederiksværks historie. I: *Trap Danmark*, 6. udg., bind 26. Kbh. 2018, s. 46-51.
14. Mikkelsen, Jørgen: Hillerød Kommunes historie 1850-2007. I: *Trap Danmark*, 6. udg., bind 27. Kbh. 2018, s. 127-33.

15. Mikkelsen, Jørgen: Dansk Vestindiens befolkning, sygdomme og lægebehandling i 1800-tallet med uddrag af læge Johan V.R. Wissings medicinalberetning fra Sankt Thomas 1882. I: *Danmarkshistorien.dk*, publiceret 25.4.2018.
16. Mikkelsen, Jørgen: Hillerøds historie. I: *Trap Danmark*, 6. udg., bind 27. Kbh. 2018, s. 136-39.
17. Mikkelsen, Jørgen: Hornslets historie. I: *Trap Danmark*, 6. udg., bind 9. Kbh. 2018, s. 319-20.
18. Mikkelsen, Jørgen: Indfødsret i Danmark - et aktuelt forskningsemne. I: *Nordisk Arkivnyt* 2018, nr. 3, s. 130-31.
19. Mikkelsen, Jørgen: Ingen er uopdragelig. Om Flakkebjerg Institut og andre opdragelsesanstalter i begyndelsen af 1900-tallet. I: *Jul i Slagelse* 2018, s. 16-19.
20. Mikkelsen, Jørgen: Nødebos historie. I: *Trap Danmark*, 6. udg., bind 27. Kbh. 2018, s. 143-44.
21. Mikkelsen, Jørgen: Skævinges historie. I: *Trap Danmark*, 6. udg., bind 27. Kbh. 2018, s. 141-43.
22. Mikkelsen, Jørgen: Slangerups historie. I: *Trap Danmark*, 6. udg., bind 27. Kbh. 2018, s. 52-55.
23. Nielsen, Leif Hansen: Hjælp, selvhjælp, filantropi - Den sønderjyske Fond. I: *Sønderjysk Månedsskrift* 2018, s. 211-23.
24. Schultz, Annette Østergaard: Anne fra Cassen - og andre døde plejebørn fra Opfostringsstiftelsen i København. I: *Siden Saxo*, bind 35, nr. 4, s. 4-15.
25. Seidelin, Mette: Kilder og Kildekritik. En præsentation af Rigsarkivets digitale undervisningsmaterialer. I: *Noter / Historielærereforeningen for Gymnasiet og HF* 2018, s. 58-62.
26. Tarbensen, Kenn & Fjand, Anne Sofie*: Konkurrence i 1935 gav 5-600 idéer til at bekæmpe arbejdsløshed. Netpublikation på www.sa.dk.
27. Thomsen, Asbjørn Romvig: Danmarkshistoriens mindst kontroversielle lovforslag? Vejen til CPR-nummerets indførelse i 1968. I: *Siden Saxo*, bind 35, nr. 2, s. 14-25.

D. Bidrag til udredninger og rapporter om arkivforhold m.v. (1)

1. Due, Jeppe Klok*: Hvidbog for et dansk multigenerationsregister – en infrastruktur for fremtidens forskning. Kbh. 2018. 100 s.

E. Deltagelse i videnskabelige kongresser og seminarer med paper (22)

Andersen, Ronny*

33rd International Congress of Genealogical and Heraldic Sciences, Arras, France

1. The Emergence of Heraldic Insignia in the Danish Army, c. 1945-1950.

Due, Jeppe Klok*

Dokumentation og innovation, København

2. Nye registre af gamle arkiver – udfordringer ved at anvende digitale og analoge arkivalier til at danne et multi-generationsregister

DeiC-konference 2018, København

3. Multigenerationsregistret - at danne nye registre fra gamle oplysninger

KOR- og DFF-konference om registerforskning, København

4. Mulighederne ved at kombinere registerdata med biologiske data

Gelting, Michael H.

St. Anselm of Aosta, Bec and Canterbury, Houston, USA

5. Anselm of Canterbury's Letter to Archbishop Asser of "London in Denmark

Britain and Its Neighbours, Swansea, Storbritannien

6. A Canterbury Priest in Denmark in the Early Twelfth Century: Ailnoth's Hagiographic Chronicle and the Bec-Canterbury Historical Tradition

International Medieval Congress, Leeds, Storbritannien

7. A Giant Standing on a Dwarf's Shoulders: The Copenhagen Manuscript of Eadmer's Vita Anselmi

Jacobsen, A. Lif Lund

Nuclear Diplomacies Workshop, Kanagawa, Japan

8. The Exchange of Seismic Technology and Knowhow between USA and the Soviet Union, 1961-1965 (sammen med Julia Lajus)

Jensen, Niklas Thode

Koloni, rigsfællesskab, overherredømme – Nordatlantiske territorier i danske arkiver, København

9. I Tropisk Optik – Perspektiver og erfaringer fra Rigsarkivets projekt om digitalisering af arkivalierne fra det tidligere Dansk Vestindien.

Jespersen, Leon

Historisk seminar, Rosendal, Norge

10. Adels sociale omgangsformer - med særligt henblik på markering af status

Nordiske Arkivdage, Reykjavik, Island

11. Forskning i et nordisk perspektiv

Den islandske landkommission 1770-1771, København

12. Nyttens tidsalder. Landkommissionens baggrund og formål

Larsen, Christian

European Social Science and History Conference, Belfast, Storbritannien

13. Good and Righteous People and Useful Citizens of the State: The Danish 1814 School Acts.

Nordiske Arkivdage, Reykjavik, Island

14. Forskningsfrågorna på de nordiska Riksarkiven - vad innehåller de och hur bör de organiseras? (sammen med Mette Seidelin)

Mikkelsen, Jørgen

Den internationale byhistoriske konference, Rom, Italien

15. Four Danish cities and towns and their catchment areas.

Revuelta-Eugercios, Barbara*

Digital Humanities in the North, Helsinki, Finland

16. From crowdsourcing cultural heritage to citizen science: how the Danish National Archives 25-year-old transcription project is meeting digital historians (sammen med Katrine Tovgaard-Olsen*)

SHiP: Studying the history of Health in Port cities, Cambridge, Storbritannien

17. Copenhagen causes of death in 19th century

Nordiske Arkivdage, Reykjavik, Island

18. Link Lives – at binde indhold sammen på tværs af domæner (sammen med Allan Vestergaard*)

VII Congreso Hispano-Mexicano: Ciudades y territorios Iberoamericanos. La construcción histórica del mundo urbano, Bilbao, Spanien

19. Migración, urbanización y fecundidad marital en las ciudades danesas antes del descenso de la fecundidad

Social Science History Conference, Phoenix, USA

20. Link-Lives: Building a Danish Historical Population Database from Crowdsourcing Data (sammen med Helene Castenbrandt og Anne Løkke)

Seidelin, Mette

Forhandling som historisk fænomen - analytisk og i praksis, Odense

21. Forhandlingspositioner I husspektakler og vold I familien ca. 1930-1970

Dansk Historikermøde, Helsingør, Danmark

22. Husspektakler - et gummibegreb i privat og offentlig regi?

Nordiske Arkivdage, Reykjavik, Island

23. Historikeres deltagelse i samfundsdebatten. To forskere i samtale om aktuelle retspolitiske spørgsmål (sammen med Peter Fransen)

24. Forskningsfrågorna på de nordiske Riksarkiven – vad innehåller de och hur bör de organiseras? (sammen med Christian Larsen)

F. Redaktion af tidsskrifter m.v. i 2017

Tidsskrifter udgivet af Rigsarkivet:

Erhvervshistorisk Årbog: Kenn Tarbensen

Siden Saxo. Magasin for dansk historie: Steffen Harpsøe*, Peter Fransen, Kenn Tarbensen og Asbjørn Romvig Thomsen.

Andre historiske tidsskrifter og skriftrækker:

Arbejderhistorie: Anders Dalsager

Jernbanehistorie: Peter Fransen

Skrifter udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland: Hans Schultz Hansen

teknologihistorie.dk: Kenn Tarbensen

Uddannelseshistorie: Christian Larsen

G. Rigsarkivets forskningsrettede publikationer

Generelt

Forskningen i Rigsarkivet. Årsberetning for 2018. 31 s.

Tilgængelig på: <https://www.sa.dk/om/organisation/rapporter-undersogelser>

Siden Saxo

Siden Saxo. Magasin for dansk historie, red. Peter Fransen, Steffen Harpsøe, Asbjørn Romvig Thomsen og Kenn Tarbensen, 35:2, 52 s.

Artikler: Leon Jespersen: Hvorfor Øresundstold efter 1658? Anders Lundt Hansen: Dansk arkæolog afslørede oldtidsbyens hemmelighed; Christian Hau: Den forsvundne ske – Erik af Pommerns valgsprog og hans tilknytning til Gotland; Henning Bender: Et fatalt møde på Atlanterhavet – kollisionen mellem Geiser og Thingvalla i 1888.

Siden Saxo. Magasin for dansk historie, red. Peter Fransen, Steffen Harpsøe, Asbjørn Romvig Thomsen og Kenn Tarbensen, 35:2, 52 s.

Artikler: Kasper Steinfeldt Tipsmark: Christian 4.s forgyldte ringridertrofæ – minde, magt og maskulinitet ved kroningsturneringen i 1596; Asbjørn Romvig Thomsen: Danmarkshistorien mindst kontroversielle lovforslag – vejen til cpr-nummerets indførelse i 1968; John Carlsen: De små veltalende ting; Jørgen Mikkelsen: En håndbog i offentlig fattighjælp anno 1817.

Siden Saxo. Magasin for dansk historie, red. Peter Fransen, Steffen Harpsøe, Asbjørn Romvig Thomsen og Kenn Tarbensen, 35:3, 52 s.

Artikler: Johan Heinsen: Straffefanger på fri fod i 1700-tallets Sjælland; Søren Nørby: Baron Benzelstierna og det mislykkede attentat; Peter Fransen: Dansk knowhow under fremmede himmelstrøg – forsøg på at etablere danske mønsterlandbrug i Japan; Henning Bro: Hovedstadsmetropolens hyrevognstrafik 1869-2018 – fra planløshed til regulering.

Siden Saxo. Magasin for dansk historie, red. Peter Fransen, Steffen Harpsøe, Asbjørn Romvig Thomsen og Kenn Tarbensen, 35:4, 52 s.

Artikler: Annette Østergaard Schultz: Anne fra Cassen – og andre døde plejebørn fra Opfostringsstiftelsen i København; Poul Duedahl: Satans! – om djævelpagter i 1800-tallet; Christian Larsen: Da læreren skulle være den gode landmand; John Nixon: Hr. Pedersen – Danmarks glemte geni.

Erhvervshistorisk Årbog

Erhvervshistorisk Årbog, 67:1, red. Kenn Tarbensen, 65 s.

Tilgængelig på www.tidsskrift.dk/ea

Indhold: Benjamin Asmussen. Netværk, ledelse og kinafart – 'Interlocking Directorates' i 1700-tallets tidlige entreprenante tid; Mette Tapdrup Mortensen: Gør-det-selv! Byggemarkeder i Danmark fra 1960'erne til 1990'erne; Johannes Lund Rasmussen: Okkerværket i Løvskaal – et bidrag til dansk råstofudvindings historie.

Erhvervshistorisk Årbog, 67:2, red. Kenn Tarbensen, 78 s.

Tilgængelig på www.tidsskrift.dk/ea

Indhold: Christian Larsen: Læreren som landmand. Skoleloddens historie 1780-1900; Martin Ottovay Jørgensen: Svitzer og Suez-krisen, 1956-1957. Et dansk bjærgningsselskabs rolle i reetableringen af Vesteuropas olieforsyning og Commonwealth

Rigsarkivets interne forskningsudvalg

Hans Schultz Hansen, Forskningsleder (formand)

Ole Magnus Mølbak Andersen, Rigsarkivets direktion

Jørgen Mikkelsen, Rigsarkivet København

Asbjørn R. Thomsen, Rigsarkivet Viborg (sekretær)

Mette Seidelin, Rigsarkivet Odense

Rigsarkivets rådgivende forskningsudvalg:

Nils Arne Sørensen, Syddansk Universitet (formand)

Iben Fønnesberg-Schmidt, Aalborg Universitet

Casper Tybjerg, Københavns Universitet

Christian Larsen, Rigsarkivet København

Lif Lund Jacobsen, Rigsarkivet København

Anne-Sofie Jensen, rigsarkivar, observatør for Rigsarkivets direktion

Hans Schultz Hansen, forskningsleder (sekretær)